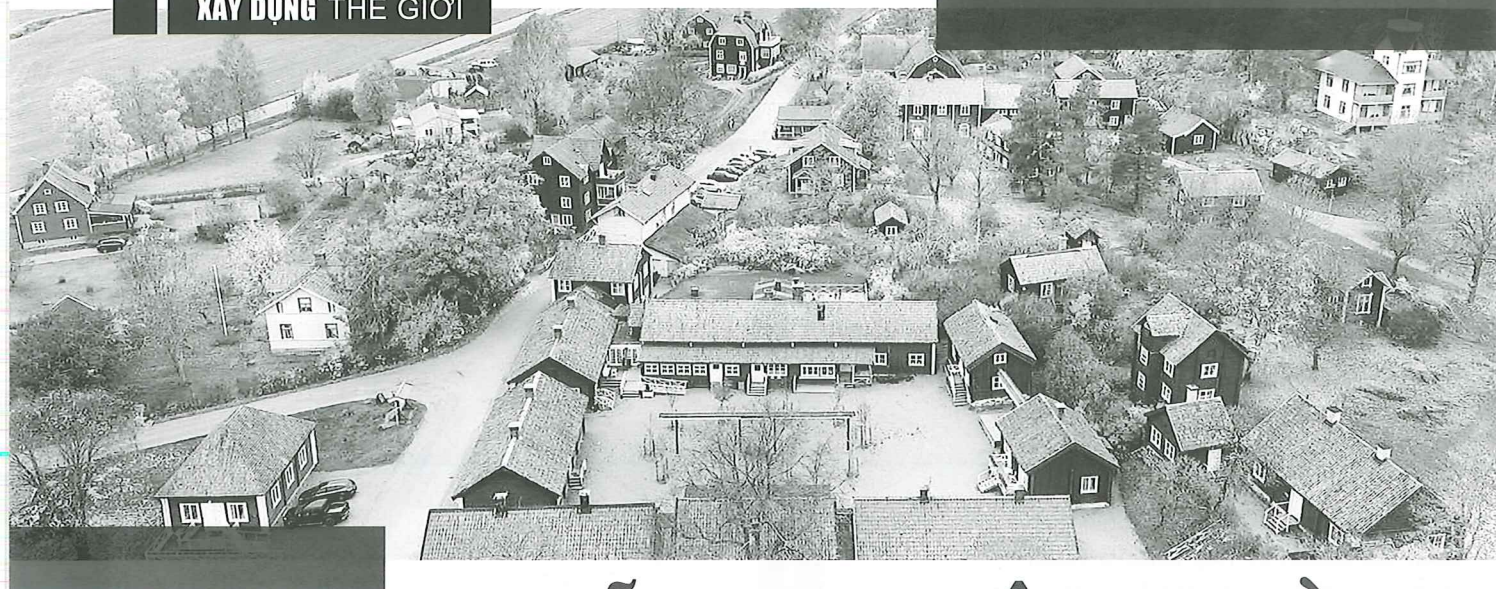

NHỮNG NGÔI NHÀ MÀU ĐỎ Ở THỤY ĐIỂN

 Nguyễn Linh

VÀ LỊCH SỬ ẤN TƯỢNG PHÍA SAU

Trong nhiều năm qua, những ngôi nhà ở nông thôn màu đỏ thắm tươi tắn với những đường trang trí màu trắng trên cửa sổ đã trở thành bức tranh quen thuộc của vùng nông thôn Thụy Điển. Gần như tất cả các ngôi nhà nông thôn ở Thụy Điển đều có một màu đỏ tự nguyện, mặc dù ở các sắc thái khác nhau. Nhiều tòa nhà ở trung tâm Stockholm hoặc Gothenburg được sơn màu đỏ ưng ý. Nhưng xu hướng này bắt đầu từ khi nào và tại sao người Thụy Điển lại sản xuất ra sơn màu đỏ?

Màu sơn đỏ cổ điển Falu

Màu sắc, được gọi cụ thể là màu đỏ Falu, đã là một biểu tượng nhất quán của Thụy Điển trong thế kỷ trước, một ảnh hưởng mà nhờ cộng đồng người Thụy Điển đã lan sang các nước có chung biên giới, như Na Uy, Phần Lan và thậm chí cả Mỹ. Ngày nay, người ta có thể mua sơn màu đỏ ở các cửa hàng đồ kim khí trên khắp Thụy Điển. Nguồn gốc của màu sắc chính là tên gọi của nó. Falu đỏ xuất phát từ mỏ đồng Pháp Luân ở miền trung Thụy Điển, có từ thế kỷ thứ 9. Ngày nay, mỏ là một bảo tàng và là Di sản Thế giới được UNESCO công nhận, nhưng có một thời điểm trong lịch sử, nó là mỏ đồng lớn nhất ở Châu Âu và là mỏ

neo kinh tế của vương quốc Thụy Điển. Vào thế kỷ 17, 2/3 sản lượng đồng của thế giới phương Tây là từ Pháp Luân. Vào thời điểm này, Thụy

Điển là một trong những cường quốc của Châu Âu và mọi thứ đều được trả bằng đồng từ Pháp Luân. Tất nhiên, mỗi mỏ khai thác đều có

ngày hết hạn và chắc chắn, nguồn đồng bắt đầu cạn kiệt vào cuối thế kỷ 17; năm 1687, mỏ bị sập. Đó là sự kết thúc của thời kỳ hoàng kim. Từ thế kỷ 18, người Thụy Điển bắt đầu nghĩ về những gì họ có thể làm nếu không có nhiều đồng như vậy. Đó là khi họ thực sự bắt đầu sản xuất sơn màu đỏ.

Không còn bất kỳ kim loại quý nào, việc tạo ra sơn đỏ là một cách thông minh để tiếp tục kiếm tiền từ mỏ. Falu đỏ là một phụ phẩm phế thải, được làm từ đá và quặng chứa sắt còn sót lại. Nó là chất bảo vệ tuyệt vời cho các công trình kiến trúc bằng gỗ vì lý do hóa học, dễ thi công và tương đối rẻ so với các loại sơn khác. Nó có từ thời xa xưa khi các lựa chọn thay thế còn hạn chế. Theo thời gian, sắt già đi để tạo thành oxit sắt, là cơ sở cho sắc tố độc nhất. Sau đó được rửa sạch, sấy khô và đốt cháy. Sức nóng biến

nó từ màu vàng đất sang màu đỏ rực rỡ. Martin Jansson, Giám đốc điều hành của Falu Rödfärg, công ty sơn đỏ Falu chính thức có liên kết với mỏ giải thích: "Trong lò sấy, tất cả nước biến mất khỏi bùn và nó đổi màu và bắt đầu chuyển từ màu vàng sang màu đỏ. Bột màu khô sau đó được nghiền và trộn với nước, bột mì và dầu lanh để tạo ra sơn". Jansson nói: "Trong 200 năm đầu, nó là một màu sáng bởi vì lò nung không nóng như vậy. Nhưng ngày nay, nhờ sự kiểm soát nhiệt độ chính xác, màu đỏ Falu tồn tại nhiều sắc thái, bao gồm một màu đỏ sẫm và một màu đen. Nhiệt độ càng nóng, sơn càng sẫm màu". Ngày nay, sơn không còn tốt như xưa, đã được điều chỉnh để đáp ứng các quy định về môi trường, nhưng nó vẫn được ưa chuộng hơn theo truyền thống.

Hoạt động sản xuất sơn được tìm thấy ở bên cạnh mỏ và phần

lớn mỏ đã được chuyển đổi thành một điểm thu hút khách du lịch và bảo tàng thu hút hơn 100.000 du khách mỗi năm. Bảo tàng nằm trên mặt đất là một dòng thời gian thông minh và được sắp xếp theo thứ tự thời gian về lịch sử của mỏ. Nhưng điểm thu hút chính là khu mỏ thực tế, nơi mọi người có thể mặc áo mưa và mũ bảo hiểm, xuống sâu 200 feet dưới lòng đất để trải nghiệm khu mỏ như nó vốn có, ở trạng thái hoàn toàn ngột ngạt và trơn trượt mặc dù có hệ thống chiếu sáng và tay vịn tốt. Mặc dù số lượng du khách đã giảm nhẹ khi đại dịch covid diễn ra, các tour du lịch vẫn hoạt động như bình thường.

Bản sắc Thụy Điển

Màu sơn đỏ ban đầu - sáng và gần như phát quang dưới ánh nắng buổi chiều - đã trở nên phổ biến, một phần là do sự hay thay đổi của giới nhà giàu và hoàng gia trong thời kỳ kiến trúc được gọi là Brick Renaissance. Mặc dù nó không được sản xuất thương mại cho đến năm 1764, nhưng đã được sử dụng sớm nhất vào thế kỷ 16. Vua Thụy Điển vào những năm 1570 đã ra lệnh sơn lâu đài ở Stockholm và ở Turku, Phần Lan. Hồi đó, các tòa nhà bằng gạch Gothic lớn của Hà Lan đặc biệt phổ biến trong giới quý tộc Bắc Âu. Khi Thụy Điển là một cường quốc, họ muốn các tòa nhà của mình trông giống làm từ những viên gạch ở Hà Lan.

Trong suốt lịch sử, thường dân đã bắt chước những gì quý tộc đã làm, và những quý tộc lại bắt chước những gì hoàng gia đã làm. Đến lượt mình, các hoàng gia đã bắt chước những gì mà các hoàng gia nổi bật hơn đã làm. Vào thế kỷ 17, các vị Vua Thụy Điển đã làm theo những gì thịnh hành ở Pháp. Ví dụ, vào năm 1697, cung điện hoàng gia Thụy Điển Tre Kronor ở trung tâm Stockholm bị cháy rụi. Một

ngày sau trận hỏa hoạn, kiến trúc sư Nicodemus Tessin the Younger bắt đầu chậm rãi xây dựng tòa án mới, mô phỏng theo cung điện hoàng gia Pháp mới.

Năm 1682, Cung điện Versailles được hoàn thành với mặt tiền bằng đá sa thạch màu hồng trên các bức tường bên ngoài và gạch đỏ ở sân trong, trong khi các góc và khung bao quanh cửa sổ được làm bằng đá sa thạch màu xám. Tessin lấy Versailles làm hình mẫu. Vì rất nhiều gỗ, người Thụy Điển tận dụng sơn lại màu gỗ để trông giống như gạch, Anna Blomster, tiến sĩ nghiên cứu, người đã viết luận án về những ngôi nhà tranh đỏ Thụy Điển, giải thích.

Một tòa nhà làm bằng gạch đỏ được coi là tòa nhà cao quý nhất trong thời Trung cổ. Khi mỏ đồng Falu bắt đầu sản xuất sơn nhà màu đỏ từ những thứ còn sót lại của nó, mọi người có thể sơn nhà gỗ màu đỏ mà không cần giàu có. Vì vậy, đây đã trở thành một hiện tượng phổ biến ở nông thôn. Chỉ đến đầu những năm 1900, màu sơn đỏ mới được công nhận là nguyên mẫu của cuộc sống đồng quê Thụy Điển.

Kể từ đó trở đi, ngôi nhà tranh màu đỏ ở đất nước này đã trở thành một phần không thể thay đổi của bản sắc Thụy Điển, một mô-típ

vĩnh viễn trên bưu thiếp, trong sách truyện. Nếu bạn yêu cầu một đứa trẻ sơn một ngôi nhà, nó luôn được sơn màu đỏ. Ngôi nhà màu đỏ chính là trái tim của Thụy Điển.

Không có quốc gia nào trên thế giới có chuyên môn về bảo vệ gỗ như Thụy Điển. Người Thụy Điển đã xây nhà bằng gỗ trong nhiều thế kỷ và phát triển phương pháp điều trị lý tưởng để có sức chịu đựng tối ưu trước khí hậu khắc nghiệt và đồng thời mang lại niềm vui cho mắt. Màu sơn đỏ cổ điển Falu có những mặt tích cực riêng. Nó cho phép gỗ thở, không giống với sơn bằng sơn nhựa hiện đại, sẽ có một lớp thật kín nước và sẽ gặp vấn đề với nấm mốc. Sơn cũng rất dễ sử dụng. Trong khi một số công thức sơn hiện đại cần phải cạo sạch trước khi sơn lại, sơn đỏ Falu thì không. Đơn giản chỉ cần phủi sạch các sắc tố và bụi bẩn bằng bàn chải thép và thoa lại trên cùng một chỗ. Màu đỏ đặc trưng của Thụy Điển giờ đây là dấu ấn của tất cả các quốc gia Bắc Âu.

Tuy nhiên, như bất cứ điều gì, ngay cả quặng thái cũng là một nguồn tài nguyên hạn chế và sắc tố đỏ từ mỏ cuối cùng sẽ cạn kiệt. Tất nhiên, sắc tố đỏ sẽ luôn có sẵn theo cách này hay cách khác. Màu đỏ phù hợp có thể được tạo ra với bất kỳ nguồn oxit sắt nào và đã có

rất nhiều biến thể tổng hợp và gần như giống hệt nhau đang được bán trên thị trường. Nhưng một số người vẫn tuyên thệ trên sơn chính thức có nguồn gốc từ mỏ của Pháp Luân. Falu Rödfärg là nhà sản xuất sơn đỏ lớn nhất ở Thụy Điển, bán được khoảng 2 triệu lít sơn mỗi năm. Sơn thương hiệu Falu Rödfärg kết cấu hoàn toàn khác với các thương hiệu khác. Đó là một loại sơn sáng và gần như ba chiều, sơn cũng tạo ra một kết thúc mờ đẹp mắt, cho phép các kết cấu tự nhiên của gỗ xuyên qua.

Vẫn còn tranh cãi về việc liệu sắc tố nguồn gốc từ mỏ có tạo ra sự khác biệt thực sự hay không, nhưng không thể chối cãi rằng màu đỏ sẽ tiếp tục đồng nghĩa với vùng nông thôn Thụy Điển - một nơi thường gắn liền với sự ấm cúng và hoài niệm thời thơ ấu. Ngày nay, sơn không còn tốt như xưa, đã được điều chỉnh để đáp ứng các quy định về môi trường, nhưng nó vẫn được ưa chuộng hơn theo truyền thống. Sơn Moose Färg swedish vẫn sử dụng loại sơn giả cũ nhưng đã được phát triển lên một phương tiện hiện đại, hiệu quả để bảo quản gỗ cũng như mang lại màu sắc đẹp. Một số người Thụy Điển sở hữu những ngôi nhà nông thôn màu đỏ của riêng họ và đối với những người không có, họ thường thuê một ngôi nhà chỉ cho mùa hè. Blomster nói: "Nhiều người, bằng cách này hay cách khác, có thể tiếp cận ngôi nhà màu đỏ. Hình ảnh ngôi nhà tranh màu đỏ ở nông thôn tượng trưng cho cái gọi là giấc mơ Thụy Điển.

Tài liệu tham khảo:

- <https://www.smithsonianmag.com/travel/why-are-all-swedish-cottages-painted-red-180975914/>
- <https://householdconcerns.com/why-are-several-swedish-houses-painted-dark-red/>